

Veroordeling tot betaling van kosten van juridische bijstand in NAI arbitrages

Handreiking voor arbiters.

1. Deze handreiking beoogt niet meer te zijn dan een notitie die arbiters van nut kan zijn als checklist en hulpmiddel bij hun gedachtebepaling omtrent het onderwerp veroordeling tot betaling van kosten van juridische bijstand. Het scheidsgerecht is en blijft bij zijn beslissing geheel autonoom. Daarbij dienen uiteraard wel de bepalingen van het NAI Arbitragereglement (hierna: het reglement) in acht te worden genomen. Indien partijen ter zake van de kosten van juridische bijstand een aparte regeling hebben getroffen, dient die regeling in acht te worden genomen.
2. Volgens artikel 52 van het reglement maken de kosten van juridische bijstand deel uit van de kosten van de arbitrage die, zo zegt artikel 52, bestaan uit administratiekosten, honorarium en verschotten van arbiters, kosten van juridische bijstand en de overige kosten, welke de arbitrage naar het oordeel van het scheidsgerecht noodzakelijkerwijs meebracht.

Artikel 57 geeft een regeling voor de vaststelling van en veroordeling in deze kosten. Gewezen zij op lid 4 dat bepaalt dat veroordeling tot betaling van de kosten ook kan geschieden zonder dat deze door een partij uitdrukkelijk zijn gevorderd.

3. Artikel 56 van het reglement is gewijd aan de kosten van juridische bijstand. Het luidt:

"Het scheidsgerecht kan de partij die in het ongelijk is gesteld, veroordelen tot betaling van een redelijke vergoeding voor juridische bijstand van de partij die in het gelijk is gesteld, indien en voor zover deze kosten naar het oordeel van het scheidsgerecht noodzakelijk waren."

Artikel 56 kent de volgende hoofdelementen:

- a. "kanveroordelen"

Het scheidsgerecht kan de in het ongelijk gestelde partij veroordelen. Het scheidsgerecht heeft de vrijheid om in verband met de omstandigheden van het geval geen of een (zeer) gematigde veroordeling in de kosten van juridische bijstand uit te spreken.

Zo kan het zijn dat de raadslieden van beide partijen aan het debat over een moeilijke feitelijke of juridische kwestie beide een wezenlijke bijdrage hebben geleverd, waarna het oordeel na wikken en wegen in het voordeel van een

van de partijen uitvalt. Zo'n situatie zal mogelijk uit oogpunt van veroordeling in kosten van juridische bijstand tot een andere beoordeling leiden dan een geval waarin de verweerder met evident onjuiste argumenten heeft getracht aan zijn betalingsverplichting te ontkomen.

Ook is denkbaar dat het scheidsgerecht de aard van de procedure of de hoedanigheid van een van de partijen of beide partijen een rol laat spelen.

b. De partij die in het ongelijk is gesteld

Alleen de in het ongelijk gestelde partij kan volgens artikel 56 in de kosten van juridische bijstand worden veroordeeld.

In veel gevallen zal het zo zijn dat de vordering van de eisende partij niet voor 100% wordt toegewezen of afgewezen. Dan zou men kunnen zeggen dat beide partijen in zekere mate in het gelijk zijn gesteld en is het geheel aan de beoordeling van het scheidsgerecht in hoeverre dat gedeeltelijke gelijk ook leidt tot een veroordeling van de andere partij in de kosten van juridische bijstand. Ook hier zal een weging van de omstandigheden van het geval een rol spelen, bijvoorbeeld: is het gelijk in overwegende mate bij één partij, wat is het geldelijk belang of de gecompliceerdheid van de punten, waarop een partij of partijen over en weer in het (on)gelijk zijn gesteld, proceshouding etc.

c. Redelijke vergoeding voor juridische bijstand

Ook de vraag wat een redelijke vergoeding voor juridische bijstand is, staat geheel aan het scheidsgerecht ter beoordeling.

d. Indien en voorzover deze kosten naar het oordeel van het scheidsgerecht noodzakelijk waren

In hoeverre waren de kosten van juridische bijstand nodig om het ongelijk van de andere partij over het voetlicht te brengen?

4. De onder 3. a - d genoemde elementen kunnen elkaar deels overlappen. Zo zal bij de "kan" bepaling al rekening worden gehouden met de vraag of de kosten noodzakelijk waren en welke kosten het scheidsgerecht redelijk vindt. Alles bijeen kan de beoordeling van alle relevante omstandigheden er toe leiden dat de in het gelijk gestelde partij in het geheel geen kosten van juridische bijstand, dan wel een deel van haar kosten van juridische bijstand dan wel al haar kosten van juridische bijstand (mits deze volgens het scheidsgerecht noodzakelijk en ook redelijk waren) toegewezen krijgt.

Kosten van juridische bijstand en overheidsrechter; Puntentarium

5. De overheidsrechter heeft met betrekking tot de kosten van juridische bijstand in beginsel met dezelfde afwegingen te maken als een NAI-scheidsgerecht. De Nederlandse Vereniging van Rechtspraak en de Nederlandse Orde van Advocaten hebben in gezamenlijk overleg een forfaitair tarief opgesteld als hulpmiddel bij de veroordeling in de kosten van juridische bijstand, het zogenaamde puntentarium. Daarbij wordt aan elke proceshandeling, bijvoorbeeld indienen van een memorie, pleidooi etc., een zeker aantal punten toegekend. Afhankelijk van het belang van de zaak vertegenwoordigt elk punt een bepaald bedrag.

De overheidsrechter is niet aan dit tarief gebonden, doch past het vrijwel altijd toe.

Vermeldenswaard is dat de Raad van Arbitrage voor de Bouw eveneens een puntentarium hanteert bij wijze van leidraad. Ook daar zijn de arbiters daaraan niet gebonden. Zij kunnen daarvan afwijken zoals zij wensen.

In NAI arbitrages is een vergelijkbare wens tot transparantie, in elk geval tot een eerste gedachtenbepaling, merkbaar. Ook hier zou een puntensysteem een eerste steun kunnen zijn met volledig behoud van de mogelijkheid om meer of minder toe te kennen indien de omstandigheden van het geval (en/of artikel 60 van het reglement) dat indiceren.

Aangepast puntentarium

6. Indien men NAI arbitrages met een instantie van de overheidsrechter zou willen vergelijken is een vergelijking met een gerechtshof wellicht het beste. In beide gevallen is sprake van de hoogste feitelijke instantie. In beide gevallen is de uitspraak onderworpen aan een beperkte juridische toetsing (zij het dat die toetsing van geheel andere aard is).

Hieronder volgt een puntentarium waarvoor het bij de hoven gehanteerde tarief als uitgangspunt is genomen. Het tarief is echter vereenvoudigd, enkele stappen inzake het geldelijk belang zijn aan de "onderkant" samengevoegd, terwijl aan de "bovenkant" enkele stappen zijn toegevoegd. De bedragen per punt zijn aangepast. Dit puntentarium zal een hulpmiddel kunnen zijn bij de gedachtebepaling van arbiters inzake de veroordeling tot betaling van kosten van juridische bijstand. Het is niet bedoeld voor een berekening tot op de laatste euro. Het is bedoeld als een globaal hulpmiddel.

Tabellen

7. Aantal toe te kennen punten

TABEL A

Bodemprocedure en Kort Geding

Arbitrageaanvraag/memorie van eis, tezamen	2
Kort antwoord en memorie van antwoord, tezamen	2
Elke verdere memorie o.g.v. artikel 24 reglement	1
Mondelinge behandeling	2
Mondelinge behandeling in incident	1
Afzonderlijk getuigenverhoor	1
Afzonderlijke comparitie / plaatsopneming	1

TABEL B

Geldelijk belang van de arbitrage

waardering per punt

i	minder dan € 50.000	€ 500 - € 1.200
ii	€ 50.000 - € 100.000	€ 1.200 - € 2.000
iii	€ 100.000 - € 200.000	€ 2.000 - € 3.000
iv	€ 200.000 - € 400.000	€ 3.000 - € 4.000
v	€ 400.000 - € 1 mio	€ 4.000 - € 5.500
vi	€ 1 mio - € 5 mio	€ 5.500 - € 10.000
vii	€ 5 mio en hoger	€ 10.000 - of hoger

Reconventie

8. Bij reconventionele vorderingen worden de tabellen eveneens toegepast. Bij reconventionele vorderingen waarvan de beoordeling in grote mate samenhangt met de beoordeling van de vordering in conventie wordt het aantal punten in reconventie gehalveerd.

Toelichting

9. Met het "geldelijk belang" wordt in tabel B bedoeld het geldelijk belang van de gevorderde hoofdsom plus rente op peildatum vonnis. Bij vorderingen die niet een eis tot betaling van een geldsom inhouden is het aan de arbiters deze op een "geldelijk belang" te waarderen voor de toepassing van de tabel.

Tabel B geeft bandbreedtes zowel in de kolom geldelijk belang als in de kolom waardering per punt.

Het ligt in beginsel voor de hand om indien bijvoorbeeld het geldelijk belang zich midden in de bandbreedte van de eerste kolom bevindt, bij de waardering per punt globaal in het midden van de bandbreedte te gaan zitten.

Voor geldelijke belangen van meer dan € 5 mio zijn geen verdere stappen of bandbreedtes aangegeven. Zo nodig kunnen arbiters zelf beoordelen in hoeverre het doortrekken van de eerdere stappen in tabel B een hulpmiddel kan zijn bij hun gedachtevorming.

Internationale arbitrages

10. Nu een puntentarief een Nederlands gebruik is, ligt gebruik in internationale arbitrages minder voor de hand. In internationale arbitrages met een klein belang of internationale arbitrages met een sterke "nationale" inslag kan dat anders zijn.

Ten slotte

11. Het zij nog eens benadrukt dat het de vrijheid en verantwoordelijkheid van het scheidsrecht is en blijft om een vergoeding van kosten van de juridische bijstand al dan niet toe te wijzen en de hoogte ervan zelfstandig vast te stellen. Het hierboven vermelde puntentarief is niet meer dan hulpmiddel bij de gedachtebepaling. Arbiters zijn daar op geen enkele wijze aan gebonden.

In sommige zaken kan een opgave van de gemaakte kosten van juridische bijstand - zonder dat arbiters daar aan gehouden zijn - eveneens steun bieden bij de toeschatting.

* * *